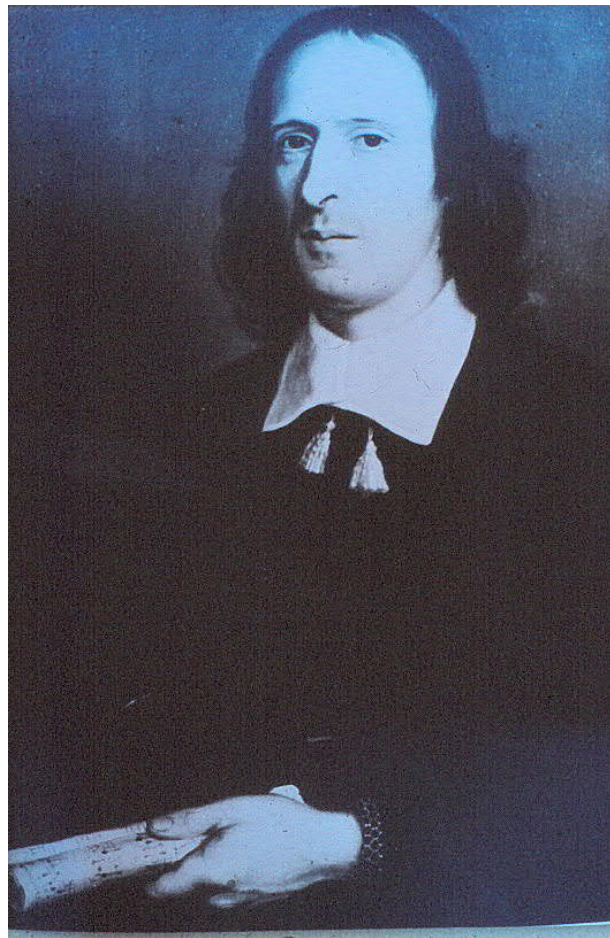

Cornelis Scholl - organist en klokkerist

Brielle – Den Haag - Delft

Door Laura J. Meilink-Hoedemaker

Cornelis Scholl, in 1693 geschilderd door Martinus de la Court
Het portret is gesigneerd en gedateerd.
Museum Het Prinsenhof, Delft

Levensloop en loopbaan

Cornelis Scholl was een zoon van de Brielse klokkenist Jan Scholl en Geertgen Hubrechts. Hij werd op 24 oktober 1650 in de Catharijnekerk in Brielle gedoopt, waarbij de organist Cornelis Donkers en diens vrouw getuigen waren.¹

Cornelis Scholl leerde in Brielle, evenals zijn oudere broer Dirck Scholl, waarschijnlijk van zijn vader, het bespelen van de klokken, terwijl de organist Cornelis Donkers hen zal hebben onderricht in het orgelspel.

Het klokkenspel van de Catharijnatoren in Brielle bevond zich sinds 1660 in het galmgat onder de wijzerplaat met de speelcabine in een uitbouw.

Den Haag

Cornelis Scholl werd in 1675 benoemd tot organist van de Hofkapel, de Franse [Waalse] Kerk in Den Haag.² In 1678 woonde hij in Den Haag in een huurkamer.³ Op 10 april van dat jaar ging hij in Den Haag in ondertrouw met zijn stadgenote Sara van der Heck.⁴ Het huwelijk werd in de Waalse Kerk in Den Haag gesloten.⁵ Een zuster van de bruid, Jacoba van der Heck, ging op dezelfde dag in ondertrouw met Cornelis' broer Dirck Scholl uit Delft.

Sara van der Heck werd gedoopt in de Grote Kerk in Den Haag op 6 november 1652; zij was een dochter van de chirurgijn Arnoldus van der Heck en Louisa Braams.

Bij acte van 25 november 1679 huurde Cornelis Scholl een woning aan de Paviljoensgracht in Den Haag (thans nr 26), waar hij met zijn vrouw en een dienstbode woonde.⁶ Op 24 januari 1681

---

¹ GA Brielle Doopboek 1646-1656.

² Oprechte Haarlemse Courant 30 juni 1676.

³ GA Den Haag, Notarieel Archief 418

⁴ GA Den Haag, Rechterlijk Archief 751, f 141.

⁵ GA Den Haag, Archief der Waals Hervormde Gemeente, Inv nr 101: Livre de mariages.

⁶ GA Den Haag, Notarieel Archief 1075, f 90 r+v en Archief van de Sociëteit 's-Gravenhage.

sloot hij een overeenkomst met de advocaat Robbert le Plat om diens huis aan de Breetstraat in Den Haag te huren met ingang van 1 mei 1681.⁷ In Den Haag werden drie kinderen geboren.⁸

Johannes (1) werd gedoopt in de Kloosterkerk op 15 september 1679 en begraven in Den Haag op 13 april 1680; hij werd 7 maanden oud.

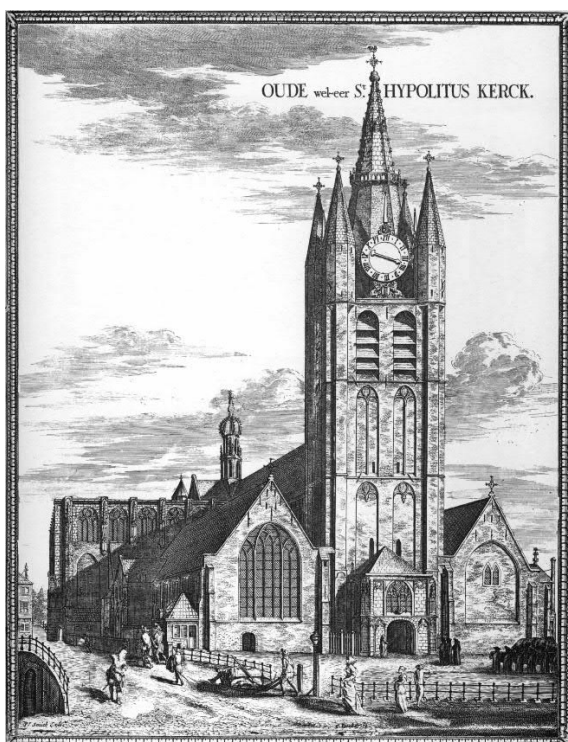
Johannes (2) werd gedoopt in de Hoogduitse Kerk op 24 juni 1683 en begraven in Delft in de Oude Kerk op 30 april 1709; hij werd 26 jaar oud.

Reinnier werd gedoopt in de Hoogduitse Kerk op 25 oktober 1685 en begraven in Den Haag op 22 april 1689; hij werd 3½ jaar oud.

Delft

Cornelis Scholl volgde met ingang van 1 maart 1687 Hendrick van Stroomberch na diens overlijden op als organist van de Oude Kerk in Delft.⁹ Van Stroomberch was ook eerste klokkenist op de Nieuwe Kerk, met Cornelis' broer Dirck Scholl als tweede man. Er was in feite sprake van een stoelendans: Dirck werd eerste klokkenist en Cornelis kwam op de vrijgekomen plaats van tweede klokkenist.

Cornelis' wedde bestond uit 300 gulden van de stad en 300 gulden van de kerk. Zijn taak omvatte naast het kerkelijk en wereldlijk orgelspel in de Oude Kerk, het bespelen van de klokken van de Nieuwe Kerk gedurende vier uren per week en het versteken van de speeltrommel eenmaal per maand.¹⁰

Delft, Oude Kerk

Delft, Nieuwe Kerk

⁷ GA Den Haag, Notarieel Archief 1048, f 99 24 januari 1681.

⁸ GA Den Haag, Registers op doop, trouw en begraven [DTB].

⁹ GA Delft, Officieboek nr I/347-a, f 34; Archief Hervormde Gemeente [AHG] Memoriaal Kerkmeesters 1 maart 1687; Gen. Rek. Kerkmeesters 1687, f 225; Register Memoriaal Ambten 1687, f 37; AHG 3, f 49v-50

¹⁰ GAD Uitgeefboek van de Thesaurier 1687, f 25v.

In verband met deze benoeming verhuisde het gezin in 1687 naar Delft. In 1701 kocht Cornelis Scholl het huis 'De vijf ringen' aan de Oude Langendijk.¹¹ Hij woonde daar tot zijn dood in 1733.

Kort na de verhuizing werden Cornelis Scholl en zijn vrouw ingeschreven in het lidmatenregister van de Gereformeerde Kerk in Delft.¹² In Delft werden nog twee kinderen geboren.¹³

Pieter, gedoopt in de Oude Kerk op 3 februari 1688; begraven in de Oude Kerk op 8 november 1694; hij werd 6 jaar.

Geertruy, gedoopt in de Nieuwe Kerk op 29 juni 1691; begraven in de Nieuwe Kerk op 25 augustus 1739; zij werd 48 jaar; zij trouwde met Barend Luymes.¹⁴

Het huwelijk van Cornelis Scholl en Sara van der Heck eindigde op 14 maart 1707 in een scheiding van tafel en bed.¹⁵ Bij Sara's begrafenis op 16 augustus 1720 is niettemin in het register vermeld: huisvrouw van Cornelis Scholl.¹⁶

Van Cornelis Scholl is een compositie bekend met de titel Landvrughten. Een veilingcatalogus van 1708 vermeldt dit werk, waarover verder niets bekend is.

De oude dag

Cornelis' gezondheid liet in de laatste jaren van zijn leven te wensen over. In 1726 moest hij daarom -76 jaar oud- van het bespelen van de klokken afzien.¹⁷ Hij bespeelde nog wel het orgel van de Oude Kerk tot zijn dood in 1733.¹⁸ Dat betekent dat zijn handen en voeten in orde waren, maar dat het beklimmen van de Nieuwe Kerkstoren een probleem was. De fysieke beperking moet daarom worden gezocht op het gebied van hart en longen. Hij werd 83 jaar.

Cornelis Scholl werd begraven in de Oude Kerk.¹⁹ De organist Jan van Koetsveld volgde hem op met ingang van 8 februari 1733.²⁰ Dirck's zoon Hubertus Scholl volgde zijn vader en oom op als klokkenist. Er werd geen tweede klokkenist benoemd.

Notariële akten

De naam van Cornelis Scholl komt onder een aantal notariële akten voor. Hij trad in Den Haag enkele malen op als getuige ten behoeve van derden.²¹ Uit een van die akten blijkt dat Cornelis in maart 1678 zijn broer Dirck uit Delft te logeren had, kort voor hun beider huwelijk met de Haagse meisjes Van der Heck.²²

Op 22 augustus 1679 maakte Cornelis Scholl hij in Den Haag met zijn toen zwangere vrouw Sara van der Heck een testament. Zijn "muziekinstrumenten en muziekgereedschappen" legateerde hij aan zijn broer Dirck in Delft, behalve een "staartstuck" [een clavecimbel] dat hij aan zijn vrouw vermaakte.²³ Na hun verhuizing naar Delft in 1687 maakten de echtelieden daar geen nieuwe testamenten.

---

¹¹ GAD nr D II E 89, diverse nummers van huizenprotocollen, en Oud Rechterlijk Archief 220, f 80.

¹² GAD AHG Register Ingekomen Lidmaten Hervormde Gemeente 2205, juli 1687.

¹³ GAD diverse doopboeken.

¹⁴ Deze tak is niet verder uitgespit

¹⁵ GAD 1^e afd nr 1, Keurboek van scheidingen, f 207v.

¹⁶ GAD Begraven NK 47, 16 augustus 1720.

¹⁷ GAD Memoriaal Burgemeesters 16/5, f 237v.

¹⁸ GAD Memoriaal Burgemeesters 16/5, f 277.

¹⁹ GAD Begraven OK 48, 10 januari 1733.

²⁰ GAD AHG 3, f 50 en Thesauriers Rekening 1734, f 111v-112.

²¹ GA Den Haag, Notarieel Archief 632, f 509 r+v.

²² GA Den Haag, Notarieel Archief 418, f 17, 3 maart 1678.

²³ GA Den Haag, Notarieel Archief 732, f 272-273v.

Deskundige

Cornelis Scholl gaf in september 1686 als één van de deskundigen zijn mening over het door Melchior de Haze gegoten klokkenspel voor Den Haag.²⁴ Samen met zijn broer Dirck wees hij de Haagse organist Quirinus van Blankenburg erop dat De Haze zich niet aan de letter van het bestek had gehouden, en dat Van Blankenburg zich niet scherp genoeg had uitgedrukt in zijn rapport van 19 september 1687.²⁵

Op 29 juni 1679 keurde Cornelis Scholl samen met zijn vader Jan en zijn broer Dirck in Brielle het orgel van de Catharijnekerk.²⁶ In 1696 was Cornelis 'de jonge Scholl' in Den Bosch om het orgel van de Sint Janskerk te inspecteren na een reparatie door de organist Eytzen.²⁷ Bij deze gelegenheid gaf hij ook zijn mening over de tractuur van het Bossche klokkenspel, dat hij had bespeeld.

In 1719 gaf hij zijn goedkeuring aan de installatie van drie luidklokken van Jan Albert de Grave in de Oude Kerk in Delft.²⁸

Verantwoording

Dit artikel is een uitgewerkte versie van een gedeelte uit mijn proefschrift Luidklokken en Speelklokken in Delft. Utrecht / Rotterdam 1985.

---

²⁴ GA Den Haag, OA 6193, brief dd 18 september 1687.

²⁵ GA Den Haag, OA 6193, brief van Quirinus van Blankenburg dd 19 september 1687.

²⁶ GA Brielle, Resolutie Magistraat 30 juni 1679.

²⁷ GA Den Bosch, Inv nr A 505, brief Cornelis Scholl dd 24 januari 1697.

²⁸ Meer hierover op deze website onder Steden > Delft > Oude Kerk.